

Sociološki pojam morala

Moral kao društvena pojava se razlikuje od drugih sličnih društvenih pojava, a posebno od drugih vrsta društvenih normi. Ovo razlikovanje doprinosi i preciznijem utvrđivanju samog pojma morala:

- 1) *Moral i vera.* – Vera sadrži dve vrste iskaza: indikativne i normativne. Kao indikativna tvorevina, ona sadrži jedno gledište o svetu čija je bitna crta tvrdnja da postoje nadprirodna bića, u kranjoj liniji božanstvo. Kao imperativan iskaz, moral se jasno razlikuje od vere kao shvatanja sveta, kao individualnog iskaza. Drugi element vere je normativnog i čak imperativnog karaktera, jer sadrži zapovesti, isto kao i moral, i zato je razlikovanje morala od svog elemenata teže nego od onog predhodnog, indikativnog. Forma verske zapovesti obeležava se pojmom *svestosti*, za razliku od forme moralne zapovesti, koja se obeležava pojmom dobro, odn. grizom savesti. Sveto je osobina natprirodnog, tj. božanstva kao jedne vrste nadprirodnog. Sveto je biće koje čoveka beskonačno prevazilazi u svim pozitivnim osobinama – u snazi, umu, dobroti idr. Sa sociološkog gledišta razlika između morala i vere veoma je značajna. Verske norme su mnogo efikasnije nego moralne, za vernike odnosno vere. Verska sankcija za vernika je mnogo je teža od moralne.
- 2) *Moral i ideologija.* – Pod ideologijom ovde razumemo sistem pogleda kao svet ili deo sveta o kome je reč trebalo da se peruredi ljudskom delatnošću. Postoje različite ideologije. Ideologija u svom smislu sastoji se iz triju elemenata: indikativni iskazi o svetu, sudovi vrednosti, norme o ljudskom ponašanju da bi svet bio onakav kakav treba da bude. I ideologija može da sadrži norme koje su po sadržini iste kao i norme jednog datog morala, ali se po svojoj formi razlikuju od moralnih. Naime njihova je obaveza drugačija. Ideološke norme su uslovne, a ne bezuslovne kao moralne: one služe ostvarenju svrhe koja je van njih i vaze samo ukoliko su najefikasnije za ostvarenje te svrhe. Čim se pokaže da ima efektivnijih, one prestaju obvezivati. I ideološke norme, osobito političke, mogu biti vezane za određene društvene organizacije – npr. Političke stranke.
- 3) *Moral i norme pristojnosti i učtivosti.* – S normama učtivosti i pristojnosti, gde još spadaju moral i običaj, koje su to u ovom smislu reči, tj. koje bi smo mogli da nazovemo socijalnim normama za razliku od drugih društvenih normi. Pojmovi učtivosti i pristojnosti su prilično neodređeni, i zato je teško odrediti razlike između normi. Osnovno, a to je da se norme pristojnosti i učtivosti razlikuju od morala po tome što se ne ostvaruju moralno dobro nego upravo to što ime kaže – pristojnost i učtivost, koje su niže vrednosti od dobra. Što se tiče sadržine, ponekad se norme učtivosti, a osobito pristojnosti, mogu sadržinski poklopiti s moralnim normama. To ne povlači sa sobom i njihovu istovetnost, isto kao što je to slučaj i s verskim i ideološkim normama.
- 4) *Moral i običaj.* – Običaj društvena norma koja se odlikuje isključivo svojom formom, a ne sadržinom. Ova forma se sastoji u tome što je to norma koja se stvara dugim ponavljanjem jednog ponašanja u datoj situaciji tako da, posle izvesnog, relativnog dugog vremena nastane svest da je ono ubuduće obavezno. Običaj je po pravilu slabija norma od morala, ali je ipak dovoljno jak da u mnogo slučajeva, ukoliko je protivan moralu, oslabi njegovo dejstvo, pa čak i da ga sasvim potisne.

4. Odnos morala i društva

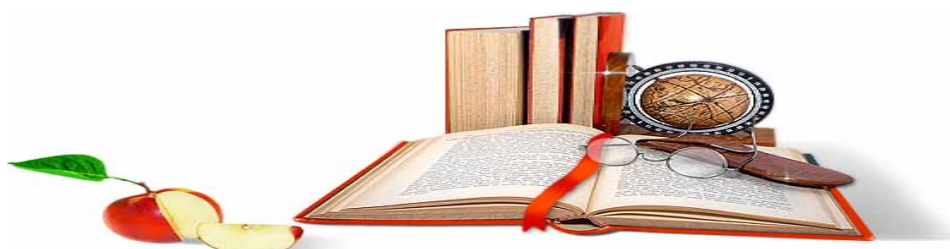
- 1) *Emocije I osećanja kao osnov morala.* – Emotivističke teorije o osnovu morala tvrde da moral nastaje dejstvom izvesnih dubokih ljudskih emocija i osećanja. Čovek je emocionalno biće i razne situacije izazivaju u njemu različite emocije. Emocije su veliki pokretači ljudske delatnosti i misli. Izvesne situacije izazivaju određene emocije. Ako se takve situacije stalno ponavljaju, one će uvek izazivati iste emocije, misli i postupke, te će se ovi ustaliti. Određene emotivne situacije tako radjaju određene moralne norme. I ove su teorije brojne i raznovisne. Različite emocije i osećanja. Od sazaljenja, ljubavi i sinpatije, do mrznje i besa, preko straha i stida, uzimane su kao osnov morala. Stoga se oni mogu razvrstati na razne načine. Od novijih teorija emocija, tj. osećanja morala najpoznatije su Frojdova i Vestermarkova. Frojdova psihoanalitička teorija je veoma poznata i čak popularna. Osnovne sile kojima Frojd objašnjava ljudsku psihu, nad znatnim delom i društvo i moral – polni nagon, libido, čemu on kasnije dodaje I nagon smrti. Frojd je na različite načine tumačio uticaj nagona na moral. Zauzimao je različite stavove, u skladu s opštim razvojem svoje teorije. Najglavnija razlika u ovom pogledu sastoji se u tome što je u svojim ranijim radovima kao glavni činilac kojim je objašnjavao sve pojave, pa I moral, uzimao polni nagon u širem smislu. Druga značajna teorija o osnovu morala je Vestermarkova. Njegova teorija o osnovu morala I sociološka I psihološka, a odnosi između ova dva činioca nisu sasvim jasni. On kaže da je osnov morala u osećanjima odobrenja I osude, koja su opet, samo pod vrste drugih osećanja, koja on naziva " retributivnim". Odobravanje je podvrsta osećanja dobre volje, čiji je najrazvijeniji oblik zahvalnost, a osuda – podvrsta osećanja ljutnje I osvete. Moralna osećanja se u čoveku javljaju nuzno, isto onako kao što on svojim čulima nuzno vidi predmete pred sobom. Ali ako su nuzni, osećanja nisu istovetna niti iste jačine u svih ljudi. Ono što u jednim izaziva osećanje odobrenja, u drugih ne izaziva nikakvo osećanje ili čak izaziva osudu, I otud raznolikost morala od čoveka do čoveka.¹
- 2) *Instinkt kao osnov morala.* – Modernu instiktivističnu teoriju začeo je Darwin, koji joj daje čistu biološku osnovu, tj. smatra se da se moral razvija zato što je nuzan za opstanak vrste. Po njemu, osnov morala je jedna vrsta društvenog instikta, gde dolazi i sinpatija, tj. instikta koji jedinku goni u društvo drugih jedinki iste vrste, pa i na radnje u korist društva. Instin društvenosti je trajniji od sebičnjačkih instinkata, koji ponekad čine da jedinka postupi protiv njega. Čovek se od ostalih viših životinja razlikuje time što ima visoko razvijen razum, pa u sećanju može ponovo da ozivljava svoje doživljaje. Tako mu instinkti koji su trajni prčinjavaju trajno zadovoljstvo, odn., ukoliko postupi protiv njih – nezadovoljstvo, a kratkotrajni instinkti, naprotiv – kratkotrajno (ne)zadovoljstvo. Instinkt društvenosti je trajan instinkt, nasuprot nekim sebičnjačkim instinktima. Zato čovek oseća nezadovoljstvo kad pod uticajem nekog sebičnjačkog kratkotrajnog instinkta postupi protiv njega, te zato sebe i osudjuje, i to griza savesti, odlika morala. Treba

¹ Dr Dragan Subotić: " Sociologija", Beograd 2005. str:227-228

---- OSTATAK TEKSTA NIJE PRIKAZAN. CEO RAD MOŽETE
PREUZETI NA SAJTU WWW.MATURSKI.NET ----

[BESPLATNI GOTOVI SEMINARSKI, DIPLOMSKI I MATURSKI TEKST](http://WWW.SEMINARSKIRAD.ORG)
RAZMENA LINKOVA - RAZMENA RADOVA
RADOVI IZ SVIH OBLASTI, POWERPOINT PREZENTACIJE I DRUGI EDUKATIVNI MATERIJALI.

WWW.SEMINARSKIRAD.ORG
WWW.MAGISTARSKI.COM
WWW.MATURSKIRADOVI.NET

NA NAŠIM SAJTOVIMA MOŽETE PRONAĆI SVE, BILO DA JE TO [SEMINARSKI](#), [DIPLOMSKI](#) ILI [MATURSKI](#) RAD, POWERPOINT PREZENTACIJA I DRUGI EDUKATIVNI MATERIJAL. ZA RAZLIKU OD OSTALIH MI VAM PRUŽAMO DA POGLEDATE SVAKI RAD, NJEGOV SADRŽAJ I PRVE TRI STRANE TAKO DA MOŽETE TAČNO DA ODABERETE ONO ŠTO VAM U POTPUNOSTI ODGOVARA. U BAZI SE NALAZE [GOTOVI SEMINARSKI, DIPLOMSKI I MATURSKI RADOVI](#) KOJE MOŽETE SKINUTI I UZ NJIHOVU POMOĆ NAPRAVITI JEDINSTVEN I UNIKATAN RAD. AKO U [BAZI](#) NE NAĐETE RAD KOJI VAM JE POTREBAN, U SVAKOM MOMENTU MOŽETE NARUČITI DA VAM SE IZRADI NOVI, UNIKATAN SEMINARSKI ILI NEKI DRUGI RAD RAD NA LINKU [IZRADA RADOVA](#). PITANJA I ODGOVORE MOŽETE DOBITI NA NAŠEM [FORUMU](#) ILI NA

maturskiradovi.net@gmail.com

3)

4)